

Wateroverlast januari 2012

Evaluatie van de politieprocessen

LokaleZaken

Dr. M.J. van Duin
Dr. E.J. van der Torre

Op verzoek van
Politie Noord Nederland CCB

Groningen / Rotterdam 2012

Wateroverlast januari 2012: Evaluatie van de politieprocessen

Dit onderzoek is in opdracht van de politie Noord Nederland (i.c. R.J.M. Zwart, wnd. plv. korpschef Groningen) uitgevoerd door Dr. M.J. van Duin en Dr. E.J. van der Torre, onderzoekers bij LokaleZaken.

Oktober 2012

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. De situatie	5
Groningen	5
Friesland	6
Groningen en Friesland	7
3. Conclusies: algemeen	8
4. Thematische observatie en analyse	9
Rol CCB	9
Het SGBO	10
Inzet OvD-P en wijkagent	11
Inzet Mobiele Eenheden	11
Afstemming Groningen/Friesland	12
Afstemming andere diensten en organisatie	12
Interne communicatieprocessen	13
Eigen Veiligheid	13
Gewoon en bijzonder	14
Toekomst	14
Varia	15

Bijlage   1. Over LokaleZaken (16)

1. Inleiding

Hoewel de politie iedere dag volop werk te doen heeft en het bijna iedere week wel ergens 'bal' is in de gemeente Groningen of elders in de regio is een situatie als begin 2012 van forse wateroverlast en een tweetal evacuaties gelukkig schaars. Tenminste zo bijzonder is dat tegelijkertijd in twee (politie)regio's zich problemen voordeden: Groningen en Friesland en dat de derde regio Drenthe het net droog hield (mede vanwege het feit dat Drenthe hoger gelegen ligt). In beide regio's zijn de gebeurtenissen - mede bepaald door de omvang - meer of minder uitvoerig geëvalueerd. De hoogwatersituatie Groningen is multidisciplinair uitvoerig onderwerp van evaluatie (Veiligheidsregio Groningen).

Deze evaluatie richt zich louter op de politieprocessen. Hierbij valt te denken aan het regelen van de verkeersstromen en mobiliteit, het handhaven van de openbare orde en veiligheid, de (strafrechtelijke) vervolging, de rol en betrokkenheid bij het ontruimen van huizen ten behoeve van een ontruiming of evacuatie en de betrokkenheid en inbreng bij verschillende staven (COPI, ROT, G/RBT en de eigen SGBO). Er is voor gekozen om - voor wat betreft de politieprocessen - naar de situaties in beide provincies te kijken. Twee redenen lagen daaraan ten grondslag. Ten eerste is thans al sprake van een zekere integratie tussen de drie noordelijke korpsen: er is één gezamenlijke meldkamer en ook de afdeling CCB (conflict- en crisisbeheersing: de afdeling die juist een centrale rol speelt bij dergelijke kritieke/crisisachtige situaties) is al georganiseerd om alle drie de korpsen te ondersteunen. Ten tweede is er in principe vanaf 2013 sprake van de regionale eenheid Noord Nederlands als één van de districten van de nationale politie. Dat laatste maakt interessant ook wat vooruit te kijken. Hoe zal dat straks mogelijk gaan in een dergelijke situatie waarin er in verschillende gebieden (met verschillende veiligheidsregio's) zich kritieke situaties voordoen?

Woltersum – Groningen Foto: Mischa Keijser/HH

Er is voor gekozen deze evaluatie primair te baseren op vraaggesprekken met een fors aantal verschillende politiefunctionarissen. Daarnaast is ook gebruik gemaakt van opgedane kennis bij de evaluatie van het RBT-Groningen. Er zal niet al te uitvoerig worden ingegaan op details. Bij de keuze van de respondenten stond een zekere spreiding voorop. Uiteraard zijn gesprekken gevoerd met leidinggevenden (politiefunctionarissen die leiding gaven aan of functioneerden in het COPI, ROT, RBT, SGBO), maar daarnaast is er voor gekozen ook enkele meer uitvoerenden te bevragen (motorrijders, ME'ers). Het is een analyse op hoofdlijnen. Er is hierbij gekozen voor een aanpak waarbij puntsgewijs een aantal bevindingen wordt weergegeven. Er wordt begonnen met een korte – met het oog op de politie – relevante beschrijving van de gebeurtenissen gevolgd door een beperkt aantal hoofdconclusies/bevindingen. Vervolgens wordt een fors aantal overige bevindingen weergegeven. Bij de totstandkoming van de evaluatie is dankbaar gebruik gemaakt van Arie Poortinga en Johan de Jong die in het kader van deze evaluatie en een stage bij bureau CCB een fors aantal van de gesprekken hebben gevoerd, hebben meegelezen en commentaar hebben gegeven op eerdere versies van deze notitie.

2. De situatie

Groningen

Uit de gesprekken en de reeds verrichte evaluaties blijkt dat het zwaartepunt van het politieoptreden (ook in termen van inzet en betrokkenheid) lag bij een tweetal evacuaties in Groningen (de vrijwillige evacuatie van Tolbert en de verplichte evacuatie in Woltersum) en in Friesland de wateroverlast bij Grou (en Burgum).

Tussen donderdag 5 januari (0.00 uur) en maandag 9 januari (15.00 uur) vergaderde het Regionaal Beleidsteam (RBT) in Groningen in totaal elf keer. Het hoge water in het Noorden als gevolg van hevige regen zorgde eerst voor problemen in Tolberterpetten en omgeving, hetgeen leidde tot een vrijwillige evacuatie (donderdag 5 januari) van enkele bewoners vanwege water dat mogelijk over de dijk zou komen. Politie-inzet was gericht op begeleiding, maar meer op het afzetten van het betreffende gebied. Op verschillende plaatsen werden afzettingen gerealiseerd om te voorkomen dat allerlei mensen het gebied in zouden gaan. Ook journalisten werden tegengehouden (soms werd er wel door politie een soort van excursie georganiseerd voor journalisten). Daarnaast speelde de politie een rol bij de begeleiding van het vervoer (met name veewagens).

Binnen een dag verplaatsten de risico's en een groot deel van het personeel zich naar de omgeving van Woltersum. Hier gelastte het RBT vrijdagochtend vroeg een noodevacuatie van enkele honderden huizen in Woltersum en omgeving. Er spoelden/stroomden flinke hoeveelheden water door de dijk ('piping': water zocht zijn weg door kleine kanaaltjes in het dijklichaam waarmee ook zand wegspoelde) waardoor het dijklichaam werd verzwakt. Onduidelijk was – ondanks de acties om de dijk met zandzakken te versterken – of de dijk het wel zou houden. Denkbaar was een scenario dat door de piping de dijk zo ernstig zou verzwakken dat hij zou verschuiven of bezwijken. In dit geval moesten zo'n 800 mensen met spoed hun huizen verlaten.

Hier was de politie-inzet veel massaler. De politie ging huis-aan-huis om mensen te bewegen - dringend te verzoeken - hun huizen te verlaten. Daarbij liet men ook een schriftelijke lastgeving (op sommige plaatsen wel; elders weer niet) achter. De politie speelde vervolgens een leidende rol bij de begeleiding van de evacuatie, de ondersteuning van het veevervoer en later bij het bewaken van het betreffende gebied.

In de situatie bij Woltersum speelde ook het thema van veiligheid eigen personeel. Dat kwam duidelijk naar voren toen in de nacht politie ter plaatse zich (opeens) ging afvragen of zij nog wel veilig op en rond de dijk konden verblijven. Deze terechte twijfel werd vooral gevoed door het feit dat militairen die 's nachts werden opgetrommeld en vervolgens werden ingezet ter plaatse met een reddingsvest omlieden. Dat zou niet voor niets zijn, was de niet zo vreemde reactie. Contact met de leidinggevenden in Groningen stelde - in combinatie met het bezorgen van een groot aantal vesten ter plaatse - de politie aldaar gerust. Ook wilde de betreffende nacht een groep politiemensen hals-over-kop de plek verlaten toen zij meenden een verschuiving waar te nemen. Deze groep zou snel weer terugkeren.

In beide gevallen bleek vrij snel dat de situatie meeviel en bewoners (en vee!) weer betrekkelijk snel terug konden keren. In tegenstelling tot Tolbert was er bij Woltersum wel sprake van meer acute dreiging.

Friesland

In de media is in deze periode veruit de meeste aandacht uitgegaan naar de dreigende wateroverlast in Groningen. Paradoxaal is dat juist in Friesland het water zelf problemen heeft gegeven (en in Groningen vooral de dreiging). Het betroffen hier verschillende locaties in de provincie, vooral in het noordoosten (Aldeboarn, Grou) maar ook elders (De Burd gelegen ten zuiden van Sneek). In verschillende van deze situaties was er sprake van wateroverlast en liepen kleine gebieden (vaak gebruikt voor recreatiedoeleinden, als campings) langzaam onder water. Hoewel in sommige gevallen het water tot anderhalve meter zou kunnen komen is het nergens zo ver (hoog) gekomen.

Boerderijen in polder De Putten ten zuidwesten van Eastermar liepen bijvoorbeeld risico ontruimd te worden als gevolg van het steeds hoger wordende water. Op diverse plaatsen stroomde het water over kades de lager gelegen polder in. Wetterskip Fryslân probeerde deze plekken te dichten met grond en zandzakken. Waterbeheerders waren op tientallen plekken in de provincie in de weer om het steeds hoger wordende water op afstand te houden. Mede door de veranderde situatie op zaterdag toen er weer gespuid kon worden en de waterstanden snel weer lager werden, bleven echte problemen uit.

Met name op 5 en 6 januari werd politie in/bij verschillende van de ondergelopen gebieden ingezet. Uit de verslagen blijkt dat er door de beperkte omvang ruimte was om veel soorten van veelal 'klein leed' (schapen in een bedreigd gebied, aandacht voor stroomkasten) aan te pakken. Belangrijker was de begeleiding van een demente vrouw uit haar huis. Inzet van politie geschiedde – naast de reguliere politie-inzet – met name door gebruik te maken van Flex-ME. Vanaf donderdag waren drie groepen Flex-ME op piket gezet, die dus ook later werden ingezet. Ook is een sectie ME ingezet in Groningen (bij Tolberterpetten).

In Friesland wordt niet opgeschaald naar GRIP4 als in Groningen. Dat laat ruimte aan de verschillende gemeentes zaken zelf te regelen, maar leidt soms wel wat tot onduidelijkheid waar nu de regie ligt.

Grou – Friesland Foto: Laurens Aaij/HH

Groningen en Friesland

Er is donderdag 5 januari overleg geweest tussen politie Groningen en Friesland of het misschien niet verstandiger zou zijn één SGBO te maken voor beide regio's gezamenlijk. Omdat beide teams al waren opgestart en het er naar leek uit te zien dat de situatie in Groningen meer zou vragen, is hier niet toe overgegaan. Sporadisch is er sedertdien nog contact tussen beide regio's geweest. Ook is er overleg tussen politie Friesland en het hoofd bureau CCB geweest. Aanvankelijk werd het niet noodzakelijk gevonden dat er een lid van CCB zou worden toegevoegd als adviseur aan het SGBO. Later werd dat wel waardevol geacht, maar uiteindelijk is er niemand meer vanuit het CCB richting SGBO-Friesland gekomen.

3. Conclusies: algemeen

- Uit de verhalen van de respondenten maar ook uit de loop der gebeurtenissen blijkt dat de politie kan terugkijken op een succesvol optreden. Niet vaak zal de politie (samen met de anderen uiteraard) na afloop met een spandoek met 'hulpverleners bedankt' zijn verrast.
- Hoewel er tegelijkertijd in twee regio's politie-inzet nodig was, blijkt niet dat dat tot echte problemen heeft geleid (in termen van last). Dat is mede het gevolg van het feit dat de ernst beperkt bleef (zeker in Friesland waar de politie zelfstandig bleef opereren zonder externe ondersteuning) en uiteindelijk het zwaartepunt van de gebeurtenissen beperkt bleef tot zo'n 2-3 dagen. Een langduriger of ernstiger situatie had waarschijnlijk wat capaciteitsproblemen gegeven.
- De afdeling CCB werd in deze dagen zwaar belast en hier was sprake van 'alle hens aan dek'. Feitelijk werd de maximale capaciteit en kwaliteit die het CCB kan inbrengen zo ongeveer wel benut.
- De interne communicatie (binnen de politie zelf) verliep redelijk tot goed, maar kan zeker op verschillende onderdelen nog verbetering gebruiken.
- Het valt op dat de politie vaak met schaduw-personen, buddies e.d. werkt. Eén politieman is geen politieman lijkt de achterliggende gedachte soms te zijn. Dat levert duidelijk voordelen op (een hulpje; iemand die mee zaken moet onthouden, uitvoeren e.d.) maar suggereert wel erg sterk dat de politie menskracht genoeg heeft. Andere diensten verbazen zich daar nog wel eens over ('of de politie is er niet, of ze zijn minstens met z'n tweeën').
- Er wordt opvallend uiteenlopend gedacht over de Groningse aanpak van de politie-aansturing. Sommigen vonden het goed dat er sprake was van misschien wel drie verschillende algemeen commandanten (vertegenwoordiger politie in RBT; de AC van het SGBO en de AC in het ROT). De gescheiden locaties (ROT op de Sontweg; het SGBO in Drachten) droegen hieraan bij. Anderen vonden dat echt teveel van het goede; met name de AC SGBO en AC ROT werd dan dubbelop gevonden.
- Niet alleen de veerkracht van de bevolking werd veelvuldig als positief element genoemd; ook de flexibiliteit van de hulpverleners (ook politiemensen die professioneel allerlei praktische problemen oplosten) moet in één adem genoemd worden. Nauwelijks klaagt er iemand en blijkt dat bijna iedereen het leuk en waardevol vindt een bijdrage te leveren.

4. Thematische observaties en analyse

In deze paragraaf komen thema's aan de orde die van belang zijn geweest bij de aanpak van wateroverlast in januari 2012. Ze helpen ook bij de voorbereiding op soortgelijke gebeurtenissen in de toekomst. Per thema worden enkele (empirische) observaties beschreven en een daarop gebaseerde analyse. De volgende thema's komen aan bod:

- a. Rol CCB
- b. Het SGBO
- c. Inzet OvD-P en wijkagent
- d. Inzet Mobiele Eenheden
- e. Afstemming Groningen/Friesland
- f. Afstemming andere diensten en organisaties
- g. Interne communicatieprocessen
- h. Eigen veiligheid
- i. Gewoon en bijzonder
- j. Toekomst
- k. Varia

Ad a. Rol CCB

De CCB-afdeling werd in deze casus van Groningen en Friesland al fors belast. Dat kwam mede doordat er naast een reguliere algemeen commandant ook een buddy/adviseur functioneerde en ook aan de andere AC een CCB'er was toegevoegd. Daarnaast namen de gebeurtenissen meerdere dagen in beslag, hetgeen aflossing noodzakelijk maakte. In Friesland is – na overleg – geen gebruik gemaakt van CCB-ondersteuning. Veel capaciteit hiervoor was ook niet meer beschikbaar. Er bestaat enige angst hoe dit zal gaan als een keer misschien wel alle drie de huidige politieregio's (en straks in ieder geval nog drie veiligheidsregio's) tegelijkertijd een fors beroep zullen doen op CCB-capaciteit.

- Er is een behoorlijke tevredenheid over de bijdrage vanuit het bureau CCB. Wel wordt aangegeven dat feitelijk maar zo'n 4-5 personen echt voor deze werkzaamheden inzetbaar zijn.
- De belasting voor de afdeling CCB wordt bij een dergelijke langdurige en meevoudige (verschillende plaatsen) situatie gemakkelijk te groot. Drie oplossingen zijn hier denkbaar:
  - Minder personen waaraan een CCB'er wordt toegevoegd (kan niet altijd)
  - Gebruik maken van anderen binnen het korps (nadeel: weinig bekendheid/specifieke CCB-kennis)
  - Gebruik maken van CCB'ers van elders (meest logische en verder uit te werken – landelijke pool van CCB'ers)
- Door het ontbreken van coördinatie van het CCB voor en over beide regio's was het nu zo dat elke regio op eigen houtje aanvragen deed voor bijstand. Dat ging nu nog goed door de relatief beperkte schaal van de problemen.
- Het CCB vervult in een situatie als deze de rol van oliemannetje; het smeermiddel waardoor zaken net even wat beter blijven lopen.

Ad b. Het SGBO

De laatste jaren heeft het SGBO een zelfstandige en een bewezen functie gekregen bij gebeurtenissen waarbij grootschalig politietoetreden noodzakelijk is. Het systeem is - ook door goede opleidingen - duidelijk geprofessionaliseerd. Met deze professionaliseringslag bestaat wel het risico dat het steeds groter wordt. Een viertal leidinggevende posities is standaard, maar steeds vaker wordt tenminste vijf de norm. Om een SGBO goed in de steigers te zetten, is een flink aantal gekwalificeerde personen (tenminste zo'n 5 chefs, ondersteunend personeel en anderen) noodzakelijk.

Er werden nu twee SGBO's gevormd; één ten behoeve van Friesland en één voor Groningen. Over beide SGBO's wordt positief gesproken. Ook werden vanuit het SGBO goede contacten gelegd en gehouden met organisaties als LTO (de eerste contacten in verband met Tolbert kwamen een dag later bij Woltersum weer van pas).

Twee SGBO's. Een thema waar wat uitgebreider bij wordt stil gestaan is het feit dat er tegelijkertijd in het Noorden twee SGBO's waren ingericht vanwege de situaties in respectievelijk Friesland en Groningen. Dat roept de vraag op wat de reden is geweest dat er uiteindelijk twee SGBO's zijn ingericht. Feitelijk blijkt dat de mogelijkheid om gezamenlijk met één SGBO te werken maar zeer beperkt besproken en geopperd is. Er waren twee veiligheidsregios's, twee politiekorpsen en twee duidelijk gescheiden GRIP- en knoppenorganisaties ingericht. Zeker door leidinggevendenden werd het niet verstandig gevonden – en is als gezegd het nauwelijks een onderwerp geweest – om de twee SGBO's samen te voegen. De SGBO moet volgend zijn op de bestuurlijke processen, zo was de dominante gedachte. Of dat mogelijk voor politie of betrokkenen binnen het SGBO gemakkelijker zou zijn geweest, is dus geen thema geweest.

Zou het gemakkelijker gewerkt hebben? Voor sommigen werkzaam in de sfeer van de SGBO (er is immers al een gezamenlijk georganiseerd SGBO voor de drie regio's) zou dat mogelijk zeker het geval geweest zijn. Tegelijkertijd waren de twee trajecten in de twee provincies behoorlijk verschillend en zijn er redenen te veronderstellen dat dit de situatie niet perse gemakkelijker zou hebben gemaakt. Eén SGBO zou dan twee broodheren hebben moeten dienen; de leidinggevendenden vonden dat - voor zover bevroegd - niet echt een aantrekkelijke optie.

Achteraf is te constateren dat in beide regio's de aanpak ook verschillend is geweest. Zo was er in Groningen zowel bij het SGBO als bij het ROT feitelijk een AC. In Friesland was er slechts één AC. Het is nauwelijks mogelijk om de twee casus te vergelijken en op grond daarvan te oordelen over deze verschillen in aanpak. In Groningen waren de meesten tevreden over de dubbele bezetting, hoewel ook een enkeling juist forse bezwaren uitte. De verschillen tussen beide situaties waren echter zo groot, dat oordelen lastig is. Met name de situatie in Woltersum was veel intensiever en spannender en vergde ook veel meer politie-inzet op vele fronten dan dat het geval is geweest in Friesland. Opmerkingen over de betere aanpak van de één in verhouding tot de andere kan volledig verklaard zijn door de verschillen in de casuïstiek. Als onderzoeker durf ik mij hier dan ook niet te wagen een uitspraak te doen. Wel moet in Groningen nagedacht worden of een volgende keer weer voor een dubbelstructuur wordt gegaan. Bij een complexere situatie kunnen er natuurlijk belangwekkende voordelen zijn (verdeling lasten; aspecten die de een laat liggen pakt de ander op), maar de nadelen zijn natuurlijk ook herkenbaar (onduidelijkheden wie nu wat aanstuurt, overlap, tegenstrijdige lijnen).

- De politie is steeds beter in staat en voorbereid om te werken in SGBO-verband. Ook anderen weten dit politieactiecentrum steeds beter te vinden.¹ Vanuit het SGBO konden de verschillende politieprocessen (informatie, mobiliteit e.a.) goed verzameld en gedeeld worden.
- Verschillende malen spreken respondenten over de grote cohesie binnen het SGBO en natuurlijk ook politiebreed. “Hiervoor doe je het”, zo wordt gezegd.
- Aandacht is wenselijk om te bezien wat de maximale draagkracht is in het Noorden ten aanzien van SGBO's en of hier ook niet – net als de schaarse inzet van CCB'ers – ook buiten de regio gekeken zou moeten worden.
- Het is logisch dat in deze situatie met twee korpsen, twee veiligheidsregio's en twee verschillende soorten casus met twee SGBO's is gewerkt.
- Opletten dat degenen die worden ingezet in bepaalde staven daarvoor ook zijn opgeleid, gecertificeerd en getraind.

Ad c. Inzet Ovd-P en wijkagent

In verschillende situaties zijn er Ovd-P's ingezet die niet de relevante opleidingen gevolgd hadden. Er is thans geen specifiek beleid of en hoe er gebruik gemaakt kan worden van de lokale kennis van wijkagenten in situaties als dit hoogwater (en dreigende overstromingen en mogelijke of daadwerkelijke evacuaties). Zie voor dit thema ook hieronder 'gewoon en bijzonder'.

- In alle plannen en voorbereidingen van de politie in het kader van rampen en crises is er geen expliciete plaats ingeruimd voor wijkagenten. Toch kunnen juist deze van grote betekenis zijn. Dit lijkt een thema om juist ook eens landelijk aan te zwengelen. Lokale bekendheid is juist bij een evacuatie van groot belang.
- Juist in dit soort van multidisciplinaire (dreigende) crises dienen ervaren Ovd-P's te worden ingezet.

Ad d. Inzet Mobiele Eenheden

Tijdens de wateroverlast is er zowel vanuit de eigen regio's als van buiten inzet van ME geweest, dit in verschillende hoedanigheden (secties; teams Flex-ME en complete pelotons). Dat verliep over het algemeen goed. Wel deden zich (deels de overbekende) problemen voor.

- Het informeren van ME (en met name van hun leiding) geschiedt normaliter pas als de betreffende groep is aangekomen. Respondenten geven aan dat dit veel eerder al zou kunnen gebeuren. Daarmee zou een sectie/peloton ook sneller ter plaatse kunnen komen.
- Men was tevreden over de logistiek. Dat is cruciaal om een gemotiveerde en tevreden groep te houden.

---

¹ Er zijn gesprekken met vertegenwoordigers van andere organisaties (brandweer, ambulancevervoer e.a.) gevoerd om te achterhalen wat zij over deze SGBO's vonden. In het verleden werd nog wel eens het bezwaar geuit dat de combinatie SGBO en ROT niet zo goed ging en dat een SGBO alles naar zich toe trok ('politiefestje'). Dergelijke opmerkingen heb ik – in het kader van mijn onderzoek naar het RBT - dit keer niet gehoord.

- Ondanks dat er overnachting is georganiseerd, gaan ME-ploegen toch zonder nachtrust terug. De chauffeur zal extra geslapen hebben, maar op het bureau stappen alle ME'ers wel weer in hun eigen auto om naar huis te rijden. Feitelijk zou 'dat niet kunnen mogen'.
- Het is belangrijk en tegelijk lastig ME'ers in het veld (bijvoorbeeld werkend bij een afzettingpunt) op de hoogte te houden van de actuele stand van informatie. In briefings aan het begin kunnen immers nooit alle mogelijke ontwikkelingen al worden aangegeven. Er werd meerdere keren gesproken over een soort van politie Twitter of politie+.

Ad e. Afstemming Groningen/Friesland

De afstemming tussen de gebeurtenissen en de inzetten bij de politie in Groningen en die bij Friesland geschiedde wat ad hoc. Leidinggevenden uit beide korpsen hebben (ad hoc) wel wat contact met elkaar gehad en ook is vanuit beide korpsen contact geweest met CCB.

- Hoewel contacten tussen beide korpsen gering waren, heeft dat niet tot problemen geleid. In Friesland konden de politie en anderen de meeste problemen zelf oplossen.
- Het is logisch dat uiteindelijk twee separate SGBO's zijn gevormd vanwege het feit dat de raakpunten tussen de gebeurtenissen in beide regio's zeer gering waren. Eén SGBO zou anders twee fors verschillende soorten van inzet hebben moeten coördineren.
- Er wordt in de verschillende regio's gewerkt met andere 'tjidschifts' (12 uur op en af; 8 uur op en af). Uiteraard is dat niet handig als de problematiek groter is en bijvoorbeeld CCB'ers naar verschillende SGBO-staven moeten.
- Draaiboeken en de wijze van totstandkoming ervan is in de drie regio's verschillend. Met één korps zal dat op elkaar afgestemd dienen te zijn.

Ad f. Afstemming andere diensten en organisaties

In de dagelijkse situatie heeft de politie vaak al te maken met allerlei andere organisaties en instellingen. In bijzondere situaties als deze hoogwaterdreigingen is dat nog veel meer het geval. Dat samenwerken en coördineren gebeurt op allerlei plaatsen en niveaus. Er is in deze situatie wel op erg veel verschillende plaatsen in vele soorten van gremia samengewerkt met (personen van)andere organisaties. Dat ging vrijwel probleemloos, zo lijkt het.

- De politie is voor de meeste andere betrokken organisaties die bij deze wateroverlast waren betrokken geen vreemde en een meer dan geaccepteerde partner.
- De structuren waarbinnen de coördinatie van de verschillende betrokken diensten zijn vorm kreeg, verschilden per regio. In Friesland lag het zwaartepunt meer bij de gemeenten; in Groningen was de regio meer 'in the lead'.

Ad g. Interne communicatieprocessen

Communicatie is altijd de *bottleneck* bij ongevallen, crises maar vaak ook in het dagelijks leven. Vaak wordt te weinig informatie uitgewisseld, maar als er teveel wordt gedeeld is dat soms ook

niet handig ('wat moet je met al die 'nice to know' kennis'). De laatste jaren is er fors geïnvesteerd om deze processen - intern, maar ook extern/multidisciplinair - te verbeteren (onder meer door aanstelling van informatiemangers, de invoering van LCMS e.d.). Ook is C2000 van de belangrijkste kinderziekten genezen². Bij de politie wordt gewerkt aan 'informatie gestuurde politiezorg'.

In Groningen is volop gewerkt met LCMS. Hoewel niet iedereen even tevreden is, is grosso modo men er wel van overtuigd dat het systeem waardevol is. Het maakte het mogelijk recente ontwikkelingen bij te houden (bijvoorbeeld informatie over het vrijgeven van het gebied voor de terugkeer naar Woltersum en omgeving was snel op LCMS).

- In Friesland wordt nog niet met LCMS gewerkt. Degenen die hiermee moeten werken zijn nog niet voldoende opgeleid. Hier wordt nog traditioneel gewerkt (met journaals) hetgeen ten koste gaat van de snelle uitwisseling van informatie ("veel moeite om een goed beeld van de situatie te krijgen").
- Welke vorm van informatie ook wordt gehanteerd. Soms gaat de werkelijkheid gewoon sneller. Er zijn in beide regio's wel voorbeelden van beslissingen die werden genomen op een moment dat deze feitelijk al lang en breed waren uitgevoerd.
- Andersom is echter ook soms het geval. Besluiten die genomen worden, blijven nodeloos hangen.
- Een probleem dat speciale aandacht behoeft is de informatievoorziening aan de 'politie ter velde' (zie boven: twitter, politie+).
- Sommigen klaagden fors over de enorme traagheid van alle (internet)verbindingen en de gehele ICT-ondersteuning. Enkelen waren vooral blij met de privé-Ipad of laptop waarop men kon werken, snel informatie verkrijgen e.d. "Op het werk heb ik sloom internet en verouderde apparatuur en allerlei vertragende (beveiligings)applicaties; thuis ben ik veel beter voorzien".

Ad h. Eigen veiligheid

Eigen veiligheid is een onderwerp dat bij politie soms vanzelfsprekend aandacht krijgt (schietincidenten, geweldsituaties) maar soms te weinig. Politie mensen hebben juist in situaties waarin zij traditioneel 'hulpverlener' zijn soms minder vanzelfsprekend aandacht voor de eigen veiligheid (brandend huis ingaan, incidenten met gevaarlijke stoffen; 'de blauwe meetbuisjes'). Voor verschillende hulpverleners – waaronder ook een peloton politiemensen – speelde dit thema het meest duidelijk toen in de vroege vrijdagochtend (6 januari) vrij plotseling de brandweer zich terugtrok (enkele auto's reden plotseling weg vanwege een dreigende dijkdoorbraak). Er was blijkbaar wat aan de hand. Het nam duidelijk enige tijd in beslag om de politie ter plaatse ervan te overtuigen dat de situatie niet zo bedreigend was als het plotselinge vertrek van de brandweerauto's suggereerde. Eerder die nacht deed zich ook al een soortgelijke situatie voor toen een aantal militairen ter plaatse kwam om zandzakken te plaatsen. Deze

---

² Hoewel dat niet betekent dat C2000 altijd goed zal werken. In situaties waarbij te veel personen tegelijk willen communiceren met de meldkamer zullen zich problemen blijven voordoen met het systeem. Waarschijnlijk is er geen systeem dat dit probleem kan oplossen. Deels zal grotere discipline van gebruikers een bijdrage leveren; deels is het onoplosbaar (gezien de schaarste van deze situaties!).

militairen hadden zwemvesten aan. Agenten voelden zich gelijk ongemakkelijk ('blijkbaar wisten de militairen meer') waarna ook bij de politie zwemvesten paraat werden gelegd en een ME-busje.

- In Groningen was er aandacht voor eigen veiligheid van het personeel (een plotselinge dijkdoorbraak; nachtelijke bewaking van een gebied in het pikkedonker); in Friesland speelde dit thema nauwelijks ('van 30 cm water ga je niet dood').

Ad i. Gewoon en bijzonder

Ik hecht - aansluitend op veel recente literatuur - veel waarde aan uitgangspunten omtrent ervaring en routine (Van Duin, 2011, hoofdstuk 3). Kern van deze gedachte is dat grosso modo personen handelingen beter verrichten die zij vaker doen. Wat je zelden doet (het bijzondere), doe je zelden goed. Dat geldt op straat, maar ook voor leidinggeevenden. Op straat zien wij dat met de succesvolle aanpak in de Groningse binnenstad op uitgaansavonden (verg. ook aanpak Korenmarkt in Arnhem; Van der Torre e.a., 2010), maar ook voor leidinggeevenden gaat dit idee op. OvD'en met meer ervaringen functioneren (ook door meer zelfvertrouwen) vaak beter dan degenen die nauwelijks ervaring hebben opgebouwd (zie Wanders, 2012).

Wat betekent dat in dit kader? Degenen die leiding geven aan en een belangrijke adviesrol spelen in situaties als deze, doen dat gemiddeld genomen beter als zij daarvoor opgeleid en getraind zijn, maar zeker ook als ze daar ervaring mee hebben opgedaan. De vergelijkende studie naar de drie Noordelijke politiekorpsen van Wanders (2012) ondersteunt deze gedachte. Ervaring kan vergroot worden door meer gebeurtenissen in de eigen omgeving, maar dus ook door in te zetten in andere regio's. Er is niets mis mee om een ervaren AC uit Gelderland of Amsterdam in te zetten in Groningen en v.v.

Ad j. Toekomst

In verschillende gesprekken kwam het thema 'toekomst' ter sprake. Hoe ziet een en andere er uit als er één noordelijke korps zal zijn? Wat gebeurt er met de veiligheidsregio's; volgen die ook de weg naar één veiligheidsregio? Wordt de voorzitter van de politieregio de voorzitter van de nieuwe noordelijke veiligheidsregio? Hoe kan worden omgegaan met de regionale verschillen?

- Het lijkt gemakkelijk om alles maar zo te organiseren dat dit voor de politie (en met name het bureau CCB) het gemakkelijkst is. Dat wordt dan één veiligheidsregio werkend volgens een en dezelfde aanpak. De werkelijkheid is echter een andere.
- De bestuurlijke werkelijkheid is - zolang de politie werkt ondergeschikt aan het bevoegd gezag - een andere. Niet de werkelijkheid, maar de politie zal zich dienen aan te passen aan de bestuurlijke werkelijkheid. Bij drie regio's zal de politie zich moeten schikken. Ook zal de politie zich dienen aan te passen en aan te sluiten bij eventuele regionale verschillen (de Drentse rampbestrijdingsorganisatie is een andere dan in Friesland en weer anders dan het Groningse crisismanagement).
- Enige stroomlijning inde alarmering zou echter geen kwaad kunnen. Nu doet iedereen dat anders.

Ad k.   Varia

Tijdens de gesprekken kwam soms nog een onderwerp aan de orde dat niet gemakkelijk onder de hierboven genoemde thema's valt te scharen. Daarom ten slotte nog enkele observaties die ook de moeite waard zijn nog te vermelden.

- Vergaderingen van het RBT (en misschien ook wel ROT) duren soms lang en pas na afloop kunnen de diensten aan de slag met de besluiten die genomen zijn (bijvoorbeeld toestemming tot terugkeer bewoners). Het zou slim zijn om zoveel mogelijk de cruciale beslissingen aan het begin te nemen en deze naar buiten te brengen (naar de operationele diensten zodat deze aan de slag kunnen!) en vervolgens tijd in RBT-verband te besteden aan bespiegelingen, reflectie, toekomstverwachtingen e.v.
- De werkruimtes in Drachten voor het SGBO zijn snel aan de kleine kant.
- Er wordt met tevredenheid gekeken naar de landelijke ondersteuning (LOCC).
- Bij grote casus als deze kan soms het inzetten van een tweede OvDP (vergelijk situatie in Alphen aan den Rijn, Van Duin e.a. 2012) nuttig zijn. Er is soms gewoon te veel voor één persoon.
- Het kaartmateriaal van (mogelijk) ondergelopen gebieden en plaatsen waar afzettingen moesten worden neergezet was niet steeds adequaat. Verschillende keren worden hier opmerkingen over gemaakt ('thuis op google-maps ben ik beter af').
- Hoe gaan we om met twitter ('dijk staat op springen')? Simpelweg verbieden is ook niet altijd de oplossing.

Over LokaleZaken

Bezoekadres: Schiekade 830, Rotterdam

Postadres: Postbus 299, 3000 AG Rotterdam

Website: www.lokalezaken.com

Telefoon: 010-7371226, b.g.g. 06-57562413

E-mail: info@lokalezaken.com

LokaleZaken richt zich op bestuur en veiligheid. De werkzaamheden kennen drie hoofdthema's, namelijk: Lokaal Bestuur, Criminologie en Veiligheidsbeleid & Crisisbeheersing.

LokaleZaken is een organisatie met ervaren senior onderzoekers die al ruim tien jaar gezamenlijk projecten uitvoeren. Bij LokaleZaken wordt elk project van begin tot het eind getrokken door één of enkele gepromoveerde onderzoekers die garant staan voor de voortgang en voor de kwaliteit van het eindproduct. Vanwege ruime ervaringskennis en een projectgerichte 'slanke' structuur levert LokaleZaken een uitstekende prijs-kwaliteitverhouding. De publicaties van LokaleZaken zijn goed verzorgd en toegankelijk geschreven.

Lokaal Bestuur

LokaleZaken onderzoekt het functioneren van politieke organen en het bestuurlijk handelen, met bijzondere aandacht voor beleidsuitvoering en de effecten van beleid. Daarbij richten we ons op het interne functioneren en op extern relatiebeheer: in beleidsnetwerken en in het contact met burgers en maatschappelijke instellingen. LokaleZaken besteedt bijzondere aandacht aan de participatie van burgers bij lokale publieke besluitvorming.

Criminologie en Veiligheidsbeleid

LokaleZaken voert op verschillende dossiers criminologisch onderzoek uit. We verbinden hieraan realistische aanbevelingen over de inhoud én organisatie van het veiligheidsbeleid. Daarbij benutten we onze kennis van lokaal bestuur, politie, justitie en hun veiligheidspartners. De methoden van onderzoek passen we aan op de onderzoeksvraag en op de aard van het dossier. We maken zo nodig bijvoorbeeld gebruik van interviews, observaties, beleidsanalyses, netwerkanalyses van criminele groepen, trendanalyses op basis van registratiesystemen, dossierstudies of enquêtes in alle soorten en maten.

Crisisbeheersing

LokaleZaken verricht onderzoek naar crises, zoals ongeregeldheden, een ramp, gijzeling of terreur. We bestuderen de preparatie, respons en nasleep. Bij evaluaties beperken we ons niet tot reconstructies, maar zoeken we naar structurele oorzaken. Dit helpt om de crisisbeheersing naar een hoger niveau te tillen.

Bij onderzoek wordt zorgvuldig veldwerk verricht: van elite-interviews tot aan observaties en interviews op straatniveau. LokaleZaken streeft ernaar zelf ter plaatse waarnemingen te doen: binnen betrokken organisaties, onder 'doelgroepen', op locaties met veiligheidsproblemen en op kritieke momenten. De analyses van LokaleZaken voldoen aan academische standaarden, maar

hebben bijna altijd primair een praktijkgerichte doelstelling.

Kort CV onderzoekers:

dr. Menno J. van Duin studeerde (bestuurs)sociologie aan de EUR en werd na zijn studie in 1985 wetenschappelijk assistent bij de vakgroep Bestuurskunde. Vanaf 1987 werkzaam in Leiden bij de vakgroep Bestuurskunde en in 1992 aldaar gepromoveerd op het proefschrift 'Van rampen leren'. Hij was vele jaren betrokken bij het Crisis Onderzoek Team (later COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement). Vanaf midden jaren negentig ook parttime werkzaam bij het Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid (NIFV) eerst als hoofd Onderzoek en sinds 1998 als decaan van de opleiding Master of Crisis and Disaster Management (per 1/1 2010 Master of Crisis and Public Order Management). Vanaf 2002 zo'n 9 jaar gemeenteraadslid voor de PvdA in Capelle aan den IJssel. Per 1 maart 2010 voor de Politieacademie en het NIFV lector Crisisbeheersing geworden. De lectorale rede 'Veerkrachtige crisisbeheersing; nuchter over het bijzondere' is via sites van de Politieacademie en het NIFV digitaal te verkrijgen. In 2011/12 namens de Politieacademie projectleider van onderzoek naar aanleiding van Alphen aan den Rijn (Lessen in crisisbeheersing: Dilemma's uit het schietdrama in Alphen aan den Rijn). Per 1 juni 2012 ook lector ('regie op veiligheid') aan de Hogeschool Utrecht (lectoraat in samenwerking met de Veiligheidsregio Utrecht).

In de loop der jaren heeft Van Duin vele evaluaties naar rampen en andersoortige verstoringen verricht en heeft hij verschillende overheden (Enschede, Haarlemmermeer, Rotterdam) tijdens en na rampen en crises bijgestaan en talloze cursussen en trainingen verzorgd. Van Duin is een van de initiatiefnemers van LokaleZaken en was recent betrokken bij projecten van Lokale Zaken op het terrein van politie en veiligheid.

dr. Edward J. van der Torre is ruim twintig jaar politieonderzoeker en criminoloog. Hij is thans lector Gebiedsgebonden Politie aan de Politieacademie en medeoprichter van LokaleZaken. Hij promoveerde op het proefschrift Politiewerk: Politiestijlen, community policing, professionalisme (1999), gebaseerd op langdurige participerende observatie in Rotterdam. Hij ontving hiervoor de Van Poelje Jaarprijs 1999. Hij publiceert frequent boeken, rapporten en artikelen over veiligheidsvraagstukken en politiezorg. Van der Torre heeft veel criminologisch onderzoek verricht, met oog voor de betekenis daarvan voor het optreden van lokaal bestuur, politie en partners. Enkele recente onderzoeken: *Stadsscan Breda*, Apeldoorn, Politie & Wetenschap, 2012; *Stadsscan Helmond*, Apeldoorn, Politie & Wetenschap, 2012; *Relminuten bij het Maasgebouw: Een onderzoek naar aanleiding van ongeregelheden bij het Maasgebouw op 17 september 2011*, Den Haag/Almere, 2012; *Tussen ratio en intuïtie: Een onderzoek naar de ongeregelheden tijdens en na de wedstrijd FC Utrecht - FC Twente op 4 december 2011*, Den Haag/Almere, 2012; *Drugsscans Roosendaal en Bergen op Zoom*, Arnhem/Rotterdam, uitgevoerd in 2009 en 2010; *Stads- en regioscan in de grootste Brabantse gemeenten: de achtergronden van onveilige GVI-scores*, Den Haag, Elsevier (Politie & Wetenschap), 2012; *Aan de rand van het bestel: Een studie naar bestuurlijk veiligheidsbeleid en politiewerk in kleine gemeenten*, Apeldoorn, Politie & Wetenschap, 2011; *Beproefde patronen: De politieke aanpak van geweld op de Korenmarkt*, Arnhem/Rotterdam, regiopolitie Gelderland Midden/LokaleZaken, 2010.